

Rend és rendetlenség II.

Rend és rendetlenség a szavakban, a mondatokban és a nyelvben

**Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák**

4. évfolyam

Programcsomag: Az én dimenziói

A modul szerzője: Schüttler Vera

Címlapkép: szkc104_14-00

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	9-10 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Cél, hogy a különböző nyelvi feladatokon keresztül a tanulók megéljék, hogy alkotó fantáziájuk és a nyelv szabályrendszere segítségével a látszólag értelmetlen, rendezetlen betű- és szóhalmokból is létrehozható valamilyen rend, valamilyen értelmezhető kerek egész; ráébredjenek arra, hogy a másfajta rendezőelvek másfajta rendet hoznak létre, és azok mindegyike egyformán értékes, értelmezhető egész
A modul témái, tartalma	Témák: Rend a nyelvben Tartalom: Nyelvi játékok, a tanulók által írt mondatok csoportosítása, rendezetlen szóhalmazokból történetek, versek alkotása.
Megelőző tapasztalat	Írás, olvasás eszközszintű használata
Ajánlott továbbhaladási irány	A tanulók által készített rejtvények megoldása, a foglalkozáson elkészült plakátok kiállítása, Romhányi József <i>Szamárfül</i> című kötetéből további versek olvasása
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önszabályozás: felelősségvállalás, tolerancia Énhatékonyság-ézés: pozitív önértékelés, konstruktív self-ézés A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információk rendszerezése, problémakezelés, kritikai gondolkodás, kreativitás Társas kompetenciák: együttműködés, véleményalkotás
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Magyar nyelv és irodalom (a nyelvi játék, nyelvi humor megismerése gyermekverseken és nyelvi rejtvényeken keresztül, a grammatika nyelvi szerepének tudatosítása grammatikus szöveg megértésével, kiegészítésével, szövegalkotási készség fejlesztése megadott szavakból történő szövegalkotással); Vizuális kultúra (saját gondolatok képi kifejezése, a nyelvben rejlő játékoság újratéremtése vizuális eszközökkel); Matematika (kombinatorikai problémamegoldó képesség fejlesztése) A tantárgyakhoz: magyar nyelv és irodalom, matematika, vizuális kultúra A modulokhoz: <i>Rend és rendetlenség I. – Rend és rendetlenség a közvetlen környezetünkben, Rend és rendetlenség III. – Rend és rendetlenség az időben</i> (szkc104_13, szkc104_15)
Támogató rendszer	Dr. Spencer Kagan: <i>Kooperatív tanulás</i> . Önkonet Kft. Budapest 2001 Grätzer József: <i>Sicc</i> . Móra. Budapest, 1986 www.szepi.hu

Módszertani ajánlás

A modul a *Rend és rendetlenség* főcímet viseli; a foglalkozás feladatai annak megélésére adnak lehetőséget, hogy a látszólagos összevisszaságból, egymáshoz nem illő szavakból, értelmetlen mondatfüzérékből is születhet rend, ha találunk bennük valamilyen rendező elvet.

A feladatok kialakításakor törekedtünk arra, hogy a kiindulási helyzet minden csoport esetében azonos legyen, ugyanazt a szöveget kapja mindenki; a borítékokban ugyanazok a szavak vannak, de a feladatok nem adják maguktól a kézenfekvő megoldásokat. Tamkó Sirató Károly versével is engedjük szabadon játszani a gyerekeket, hiszen a költő sem tesz mást, mint játszik. Mondjuk el a gyerekeknek, hogy egy „igazi” vers szavait daraboltuk fel, de nem az a feladatuk, hogy kirakják az eredeti verset, hanem hogy egy verset rakjanak ki. Fontos, hogy a feladatok végzése közben megéljék, hogy a rend itt és most születik, és hogy itt és most többféle rend születhet. Mert ez a rend belőlük születik, van egy közös eszközük, a nyelv, de minden egyéb felett a csoport tagjai rendelkeznek.

A csoportalakítással külön nem foglalkozunk a modulban, ezt a foglalkozás előtt kell megtenni. Fontos, hogy a nyelvi készségek szempontjából heterogén csoportokat hozzunk létre.

Az I/a feladat C variációjában odaadhatjuk a gyerekeknek a kiegészítendő szöveget úgy is, hogy csak a verset kapják meg, a hiányokat önállóan pótolják, de ha ezt túl nehéznek találjuk, adjuk oda a lehetséges kiegészítéseket is, és azok felhasználásával kell elkészíteniük a megoldást.

A II/a feladat C variációjában a tanár is kitalálhat szavakat, amelyeket a borítékokba tesz, de talán jobb megoldás a gyerekekkel íratni szavakat egy korábbi alkalommal. Fontos, hogy ne legyenek tematizáltak a borítékba kerülő szavak, tehát ne sugalljanak valamiféle elvárt jó megoldást. Elképzelhető egy ennél egyszerűbb, könnyebben kivitelezhető feladatváltozat, amely nem kíván annyi előkészületet a tanártól. Megoldható, hogy a csoport minden tagja felír egy szót a kártyára: az első mondat e szavakból születik, majd a csoportok a modulban leírtak szerint helyet cserélnek, a szavak a padokon maradnak, de a csoportok magukkal viszik megkezdett történeteiket, és minden új helyen az új szavakkal írják tovább.

A II/d feladat B változatánál fontos megbeszélni, hogy ugyanazon mondatkártyák kétféle módon történő csoportosításakor mennyire hasonló vagy különböző csoportok, címkártyák születtek.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

Fontos, hogy a történet vagy vers alkotásakor létrejött produktumokat mint megoldási lehetőségeket fogadjuk el, ne rangsoroljuk és ne viszonyítsuk egymáshoz őket. A magyartalanságokat és a helyesírási hibákat természetesen javítsuk.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – A képrejtvények megoldása

P2 – Hiányzó szavak

P3 – Tamkó Sirtó Károly: *Országjárás* (részlet)

Tanulói segédletek

D1 – Képrejtvények 1. (d2)

D2 – Betűrejtvény (d2)

D3 – Romhányi József: *Interjú a farkassal...* – hiányos vers (d2)

D4 – Értelmetlen szöveg

D5 – Tamkó Sirtó Károly: *Országjárás* – versrészlet szavakra vágva (d2)

D6 – Mondatkártyák (d2)

D7 – Képrejtvények 2. (d2)